

PHÁT TRIỂN ĐỘI NGŨ BIÊN TẬP VIÊN NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT NGANG TẦM NHIỆM VỤ TRONG GIAI ĐOẠN MỚI

ThS. NGUYỄN HOÀI ANH*

Tóm tắt: Phát triển đội ngũ biên tập viên sách lý luận, chính trị tại Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc bảo đảm chất lượng, tính chính xác và định hướng tư tưởng của các ấn phẩm phục vụ công tác lý luận của Đảng. Trong bối cảnh chuyển đổi số, hội nhập quốc tế và yêu cầu ngày càng cao về chất lượng nội dung, việc phát triển đội ngũ biên tập viên chuyên nghiệp, có bản lĩnh chính trị, có tư duy đổi mới và am hiểu sâu sắc về kỹ năng, nghiệp vụ là điều kiện tiên quyết để Nhà xuất bản hoàn thành tốt sứ mệnh chính trị được giao.

Từ khóa: đội ngũ biên tập viên Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật; sách lý luận, chính trị, pháp luật

Ngày nhận: 12/5/2025

Ngày phản biện: 19/5/2025

Ngày duyệt đăng: 30/5/2025

1 Ngay sau khi Cách mạng Tháng Tám thành công, ngày 05/12/1945, Nhà xuất bản Sự thật, tiền thân của Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật ngày nay, chính thức ra đời tại Thủ đô Hà Nội, dưới sự chỉ đạo trực tiếp của đồng chí Tổng Bí thư Trường Chinh. Trong suốt 80 năm xây dựng và phát triển, trong mọi giai đoạn, thời kỳ lịch sử, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật luôn có những đóng góp quan trọng trên mặt trận tư tưởng - văn hóa của Đảng.

Trong kháng chiến, nhiều tác phẩm được xuất bản đã trở thành “ánh sáng soi con đường

cách mạng” của cán bộ, đảng viên, đồng thời tạo chuyển biến tư tưởng, động viên tinh thần, cổ vũ hành động cách mạng của quần chúng nhân dân. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh từng khẳng định: “Lý luận như cái kim chỉ nam, nó chỉ phương hướng cho chúng ta trong công việc thực tế. Không có lý luận thì lúng túng như nhắm mắt mà đi”¹, hay “Đối với công việc kháng chiến và kiến quốc, lý luận là rất quan trọng... Lý luận làm cho quần chúng giác ngộ, bày cho quần chúng tổ chức, động viên quần chúng để đấu tranh cho đúng. Nhờ lý luận mà quần chúng hiểu rõ nguyên nhân vì sao mà cực khổ, thấy rõ đường lối đấu tranh để giải phóng mình, hiểu rõ phương pháp đấu tranh với địch. Có lý luận soi đường thì quần chúng hành động mới đúng đắn, mới phát triển được tài năng và lực lượng vô cùng tận

* Ủy viên Ban Thường vụ Đảng ủy, Phó Giám đốc - Phó Tổng Biên tập Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

của mình”². Chính bởi tầm quan trọng đặc biệt của lý luận, nên việc biên tập, xuất bản các sách lý luận, chính trị được Đảng ta đặc biệt chú trọng. Mặc dù Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật không phải là đơn vị duy nhất xuất bản sách lý luận, chính trị, song thực tiễn lịch sử đã chứng minh rằng, Nhà xuất bản luôn được Đảng, Nhà nước và Nhân dân tin tưởng là cơ quan nòng cốt, là lá cờ đầu trong việc biên tập, xuất bản loại sách đặc thù này.

Bước vào thời kỳ đổi mới, công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật không chỉ nỗ lực hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chính trị được Đảng, Nhà nước và Nhân dân giao phó, mà còn tích cực chuyển đổi, ngày càng hoàn thiện chức năng, nhiệm vụ và bộ máy tổ chức để nâng cao hiệu quả công tác xuất bản sách chính trị, lý luận, pháp luật, tăng cường năng lực thực hiện nhiệm vụ chính trị - tư tưởng - văn hóa của Nhà xuất bản. Quán triệt thực hiện Quyết định số 68-QĐ/TW, ngày 03/4/2003 của Bộ Chính trị về chức năng, nhiệm vụ, tổ chức bộ máy của Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật; Chỉ thị số 20-CT/TW, ngày 27/01/2003 của Ban Bí thư về nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác xuất bản, phát hành sách lý luận chính trị trong tình hình mới; Chỉ thị số 23-CT/TW, ngày 27/3/2003 của Ban Bí thư về việc đẩy mạnh nghiên cứu, tuyên truyền, giáo dục tư tưởng Hồ Chí Minh trong giai đoạn mới; Chỉ thị số 32-CT/TW, ngày 09/12/2003 của Ban Bí thư về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức

chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân; Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 25/8/2004 của Ban Bí thư về nâng cao chất lượng toàn diện hoạt động xuất bản; Chỉ thị số 44-CT/TW, ngày 16/4/2020 của Ban Bí thư về đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác xuất bản, phát hành và nghiên cứu, học tập sách lý luận, chính trị, sách của Nhà xuất bản luôn giữ đúng định hướng chính trị của Đảng, bảo đảm chất lượng nội dung chính trị, lý luận và khoa học; thể loại sách ngày càng phong phú, đa dạng; hình thức sách có nhiều đổi mới, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân.

Để đạt kết quả đó, đội ngũ biên tập viên có vị trí đặc biệt quan trọng, là hạt nhân vận hành, quyết định thành công, hiệu quả thực hiện nhiệm vụ của Nhà xuất bản, đảm nhận vai trò là người “gác cổng tri thức”. Để biên tập các ấn phẩm sách lý luận, chính trị, pháp luật, biên tập viên phải tuân thủ những yêu cầu sau:

(i) Bảo đảm tính chính trị, tức là nội dung trong sách phải đúng với chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước.

(ii) Quy trình biên tập bảo đảm chặt chẽ, không chạy theo thị hiếu, số lượng hay thị trường.

(iii) Bảo đảm tính tư tưởng - văn hóa sâu sắc, rà soát kỹ lưỡng các lỗi về nội dung, hình thức, ngăn chặn tư tưởng phản động, lối sống phản văn hóa, tệ nạn xã hội, mê tín dị đoan, phá hoại thuần phong mỹ tục.

Luôn bảo đảm tính cẩn trọng trong quá trình biên tập, xuất bản, kịp thời phát hiện những nội dung, hình ảnh tiêu cực trong các

ấn phẩm lý luận, chính trị; kiên quyết đấu tranh, ngăn chặn xuất bản, phát hành những ấn phẩm có nội dung xuyên tạc sự thật lịch sử, phủ nhận thành tựu cách mạng; xúc phạm dân tộc, danh nhân, anh hùng dân tộc; không thể hiện hoặc thể hiện không đúng chủ quyền quốc gia; vu khống, xúc phạm uy tín của các cơ quan, tổ chức, danh dự, nhân phẩm của cá nhân...

2. Ngày 28/12/2024, Bộ Chính trị ban hành Quyết định số 223-QĐ/TW về chức năng, nhiệm vụ, tổ chức bộ máy của Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật. Theo đó, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật là đơn vị sự nghiệp của Trung ương Đảng, đặt dưới sự lãnh đạo trực tiếp và thường xuyên của Ban Bí thư, có chức năng là cơ quan xuất bản lý luận, chính trị của Đảng và Nhà nước; hoạt động theo quy định, hướng dẫn của Đảng và pháp luật của Nhà nước. Nhà xuất bản có 3 nhiệm vụ: (1) Biên tập, biên dịch, xuất bản: a) Tổ chức biên dịch, biên tập, xuất bản các sách chính trị, lý luận, xã hội và pháp luật, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng; làm cho thế giới quan Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh giữ vị trí chủ đạo trong đời sống tinh thần xã hội; nâng cao năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng, xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh; phục vụ sự nghiệp đổi mới và hai nhiệm vụ chiến lược xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. b) Phối hợp tổ chức biên tập, biên dịch, xuất bản sách phục vụ công tác thông tin đối ngoại; sách nghiên cứu, tham khảo cho lãnh đạo, quản lý; sách phục vụ cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân. (2) Nghiên cứu khoa học: a) Tổ chức nghiên cứu khoa học xuất bản nhằm phục vụ trực tiếp cho công tác biên tập, xuất bản và đề xuất

với Bộ Chính trị, Ban Bí thư các vấn đề về lĩnh vực xuất bản sách lý luận, chính trị. b) Tham gia nghiên cứu các chương trình quốc gia, đề tài khoa học xã hội cấp nhà nước, cấp ban, bộ; góp phần làm sáng tỏ hơn những vấn đề về chính trị, lý luận, pháp luật; về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội. (3) Tổ chức tuyên truyền, giới thiệu các ấn phẩm về chính trị, lý luận, xã hội và pháp luật nhằm nâng cao trình độ, nhận thức chính trị của cán bộ, đảng viên và nhân dân.

Về cơ cấu tổ chức, trong 14 đơn vị cấp vụ trực thuộc Nhà xuất bản thì có đến 10 đơn vị có đội ngũ nhân sự là biên tập viên, đảm nhận nhiệm vụ biên tập. Cụ thể là 6 ban biên tập: Ban sách Xây dựng Đảng; Ban sách Nhà nước và Pháp luật; Ban sách Lý luận, kinh điển; Ban sách Kinh tế; Ban sách Quốc tế; Ban sách Giáo khoa và Tham khảo cùng các đơn vị: Trung tâm Thông tin và Nghiên cứu khoa học; Vụ Kế hoạch - Tài chính; Trung tâm Xuất bản điện tử; Chi nhánh Nhà xuất bản tại Thành phố Hồ Chí Minh. Ban Lãnh đạo Nhà xuất bản gồm các đồng chí Giám đốc - Tổng Biên tập, Phó Giám đốc - Phó Tổng Biên tập, Phó Giám đốc, Ủy viên Hội đồng Biên tập - Xuất bản chịu trách nhiệm xuất bản, chịu trách nhiệm nội dung các ấn phẩm, trực tiếp đọc duyệt nội dung, ký duyệt bản thảo.

Theo thống kê đến ngày 30/5/2025, số lượng cán bộ, viên chức, người lao động của Nhà xuất bản là 267 cán bộ, viên chức, người lao động. Trong số cán bộ này, có khoảng gần 100 người là biên tập viên, chiếm một phần ba tổng nhân sự cơ quan. Về cơ cấu giới tính, đa phần biên tập viên của Nhà xuất bản là nữ. Tuy nhiên, các biên tập viên nam,

nhất là những biên tập viên trẻ có số lượng tăng lên trong những năm gần đây cho thấy dấu hiệu khởi sắc về “sức hút” của nghề biên tập sách lý luận, chính trị. Về trình độ học vấn, toàn bộ biên tập viên của Nhà xuất bản đều tốt nghiệp đại học trở lên. Số liệu trên cho thấy, đội ngũ biên tập viên là nhân sự đồng đảo nhất, giữ vai trò nòng cốt trong việc thực hiện nhiệm vụ chính trị, cụ thể là biên tập, xuất bản sách lý luận, chính trị, pháp luật của Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

Trong thời gian qua, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật luôn chú trọng công tác tuyển dụng, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ biên tập viên để bảo đảm thực hiện tốt nhất nhiệm vụ chính trị được giao. Nhà xuất bản có cơ chế thu hút sinh viên tốt nghiệp ra trường về làm công tác biên tập. Thế hệ biên tập viên “8x, 9x, Gen Z” hiện nay của Nhà xuất bản đều là những người có thành tích học tập tốt tại các trường đại học. Do sách lý luận, chính trị có nội dung đa dạng, phức tạp nên nguồn tuyển dụng biên tập viên cũng rất đa dạng, trải rộng trong nhiều chuyên ngành khác nhau.

Nhằm góp phần nâng cao trình độ chuyên môn của đội ngũ biên tập viên, kịp thời trao đổi về nghiệp vụ biên tập, cũng như rút kinh nghiệm về những sai sót, Lãnh đạo Nhà xuất bản đã tổ chức sinh hoạt chuyên môn trong cuộc họp giao ban hằng tháng. Bên cạnh đó, Nhà xuất bản còn tổ chức các cuộc tọa đàm, hoặc mời các chuyên gia đến chia sẻ kỹ năng biên tập sách lý luận, chính trị.

Lãnh đạo Nhà xuất bản khuyến khích, tạo điều kiện cho các cán bộ, biên tập viên tham gia các chương trình đào tạo tiến sĩ, thạc sĩ,

tiếng Anh, các lớp bồi dưỡng kiến thức, nghiệp vụ tại các cơ sở đào tạo trong và ngoài nước, phục vụ hiệu quả công việc chuyên môn.

Để có một đội ngũ biên tập viên có trình độ, giỏi nghề, vừa “hồng” vừa “chuyên”, vừa có phẩm chất đạo đức tốt, tư tưởng chính trị vững vàng, cần có thời gian kiên trì trau dồi kiến thức và tích lũy kinh nghiệm. Mặc dù đã có nhiều cố gắng trong công tác đào tạo và tự đào tạo biên tập viên, nhưng đội ngũ biên tập viên giỏi, có nhiều kinh nghiệm của Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật vẫn còn thiếu. Hiện tại, Nhà xuất bản có nhiều biên tập viên có tuổi đời và tuổi nghề đều còn rất trẻ nên còn hạn chế trong xử lý những bản thảo khó. Các vị trí nghề nghiệp biên tập của Nhà xuất bản chưa thực sự thu hút được nguồn nhân lực chất lượng cao từ các cơ sở đào tạo do thu nhập còn thấp so với xã hội. Một số ít biên tập viên còn thụ động, chưa tích cực mở rộng mạng lưới cộng tác viên cũng như tham gia học tập nâng cao trình độ.

3. Trong thời gian qua, công tác phát triển đội ngũ biên tập viên là nội dung quan trọng, luôn được Đảng ủy, Ban Lãnh đạo Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật quan tâm, chú trọng thực hiện. Trước bối cảnh đất nước đang bước vào kỷ nguyên phát triển mới, để nâng cao chất lượng đội ngũ biên tập viên ngang tầm nhiệm vụ chính trị, trong thời gian tới, cần phải thực hiện tốt một số giải pháp sau:

Thứ nhất, động viên, khuyến khích biên tập viên nêu cao tinh thần tự học, tự trang bị nền tảng kiến thức “vừa sâu, vừa rộng”. Sách lý luận, chính trị có nhiều nội dung nghiên cứu chuyên sâu, chuyên ngành, song biên tập viên, nhất là các biên tập viên trẻ,

đa phần chưa có nhiều kinh nghiệm biên tập cũng như kiến thức chuyên môn, thực tế. Với lợi thế sẵn có là nguồn tài liệu phong phú của Nhà xuất bản, biên tập viên cần rèn luyện thói quen đọc sách mỗi ngày, nhất là các sách chuyên sâu, chuyên ngành để dần “thẩm thấu”, chuyển hóa những tri thức trong sách thành vốn tri thức, hành trang quý báu trong cuộc đời và sự nghiệp. Bên cạnh việc tự học thông qua đọc sách, cần phát huy hiệu quả của các buổi sinh hoạt chuyên môn, nơi những biên tập viên có nhiều kinh nghiệm có thể chia sẻ những kinh nghiệm, kỹ năng, những lỗi sai thường mắc để cùng nhau rút kinh nghiệm, góp phần hình thành nên “cẩm nang biên tập” cho các thế hệ biên tập viên.

Ngoài ra, đặc thù nghề nghiệp biên tập của biên tập viên Nhà xuất bản thường không bó hẹp trong một hoặc một số chuyên ngành, thể loại, do đó biên tập viên phải luôn có tinh thần ham đọc, ham tìm hiểu lĩnh vực mới, vấn đề mới. Biên tập viên cần có kiến thức chuyên sâu về một hay một số lĩnh vực; đồng thời, phải trau dồi, có kiến thức cần thiết về một số lĩnh vực khác; đặc biệt, thường xuyên cập nhật kiến thức thời sự, chính trị, văn hóa, xã hội, kinh tế, quốc tế... Luôn nêu cao tinh thần cầu thị, ham học hỏi, ham hiểu biết, tích cực tham gia các hội thảo, tọa đàm, các khóa học đào tạo, bồi dưỡng để nâng cao trình độ.

Thứ hai, nâng cao chất lượng đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ cho biên tập viên. Đây là một giải pháp then chốt nhằm phát triển đội ngũ biên tập viên ngang tầm nhiệm vụ trong giai đoạn hiện nay. Trong bối cảnh xuất bản lý luận, chính trị, pháp luật đang đứng trước yêu cầu đổi mới mạnh mẽ

về nội dung, hình thức và phương thức thể hiện, việc đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn, nghiệp vụ không thể dừng lại ở những kiến thức truyền thống mà cần được triển khai theo hướng chuyên sâu, liên tục và có hệ thống. Nhà xuất bản cần chủ động tổ chức các lớp đào tạo định kỳ, chuyên đề dành cho đội ngũ biên tập viên với nội dung phong phú, sát thực tiễn như: kỹ năng biên tập chuyên sâu sách lý luận, chính trị, pháp luật; cập nhật chủ trương, chính sách mới của Đảng, Nhà nước; kiến thức liên ngành phục vụ các mảng sách phức hợp; cũng như phương pháp thẩm định, đánh giá bản thảo trong điều kiện xuất bản hiện đại.

Cùng với đó, cần chú trọng trang bị các phương pháp biên tập mới phù hợp với xu hướng xuất bản số như: sử dụng công cụ hỗ trợ biên tập kỹ thuật số, quản trị dữ liệu bản thảo, xử lý nội dung trên đa nền tảng (ebook, sách nói, mạng xã hội...). Khuyến khích biên tập viên tham gia các khóa học, diễn đàn học thuật trong và ngoài nước để học hỏi kinh nghiệm quốc tế, mở rộng tư duy và tiếp cận với chuẩn mực biên tập hiện đại.

Thứ ba, tích cực nâng cao năng lực của đội ngũ biên tập viên. Năng lực của mỗi biên tập viên là khác nhau. Tuy nhiên, với loại sách đặc thù như sách lý luận, chính trị, cần phải tiến tới chuẩn hóa năng lực của đội ngũ biên tập viên theo hướng hình thành các quy chuẩn chuyên môn nghề nghiệp. Chẳng hạn, biên tập viên không thể thiếu tư duy phản biện, khả năng phát hiện nhanh chóng, chính xác các vấn đề, đặc biệt là những vấn đề “nhạy cảm chính trị”. Tư duy phản biện một phần có được nhờ quá trình tự nỗ lực, nhưng

chủ yếu phải dựa trên việc trang bị kiến thức sâu rộng ở các lĩnh vực. Trong bản thảo sách lý luận, chính trị, nhiều nội dung “nhạy cảm chính trị” được lồng ghép, đan xen rất tinh vi giữa các luận điểm, luận cứ, đòi hỏi biên tập viên phải có trình độ, năng lực chuyên môn để phát hiện và biên tập các nội dung đó.

Khả năng ứng dụng công nghệ cũng là yêu cầu tất yếu đối với biên tập viên trong kỷ nguyên mới, giúp biên tập viên tối ưu hóa thời gian tra cứu nội dung; tìm kiếm, phát hiện, kiểm chứng thông tin qua các tài liệu số hóa; một số phần mềm hiện đại sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) có thể giúp phát hiện lỗi nội dung, lỗi chính tả, lỗi câu, lỗi hình thức... Tuy nhiên, lượng thông tin khổng lồ trên mạng internet và việc phụ thuộc quá mức vào công nghệ và trí tuệ nhân tạo cũng có thể khiến biên tập viên mắc những sai sót về chuyên môn. Do đó, biên tập viên phải luôn linh hoạt và nhạy bén khi ứng dụng công nghệ vào hoạt động biên tập.

Thứ tư, tạo nguồn nhân lực biên tập thông qua cơ chế phối hợp giữa nhà xuất bản và các cơ sở đào tạo. Hằng năm, bên cạnh những hội chợ sách, không gian giới thiệu, trưng bày sách, Nhà xuất bản chủ động phối hợp với các cơ sở giáo dục đại học ngành khoa học xã hội tổ chức các cuộc thi viết lời giới thiệu sách, thi “thử sức với vai trò là biên tập viên” hoặc chủ động tiếp nhận sinh viên làm thêm tại Nhà xuất bản từ năm thứ 3 đại học. Trong bối cảnh kỷ nguyên mới, nguồn nhân lực trẻ được đào tạo từ sớm, từ xa, gắn kết với cơ sở đào tạo sẽ giúp Nhà xuất bản tạo dựng được đội ngũ biên tập viên năng động, sáng tạo, nhạy bén với xu thế và thị hiếu của người đọc. Ngoài ra, Nhà xuất bản cần nghiên cứu cơ chế

cộng tác viên đối với những cán bộ, biên tập viên có trình độ, kinh nghiệm đã nghỉ hưu.

Thứ năm, hoàn thiện cơ chế, chính sách, đánh giá chính xác, khách quan hiệu năng, hiệu quả làm việc của biên tập viên. Hiện nay, thu nhập của biên tập viên Nhà xuất bản vẫn được tính theo ngạch bậc và các khoản thu nhập tăng thêm trích từ nguồn thu của đơn vị sự nghiệp. Thu nhập đối với biên tập viên trẻ chưa đủ hấp dẫn để thu hút nhân tài, chưa tạo được động lực làm việc cho người lao động. Đặc biệt, do phương thức tính lương, thưởng theo ngạch bậc nên vẫn còn tình trạng “cào bằng”, dựa vào “thâm niên”.

Trong thời gian tới, Nhà xuất bản cần nghiên cứu phương thức phân phối thu nhập theo hiệu quả công việc đối với các biên tập viên; xây dựng các vị trí việc làm và chỉ số đo lường hiệu suất công việc KPI (nếu đạt KPI, ngoài lương “cứng” và thu nhập tăng thêm theo quy định sẽ có khoản thưởng nhất định phụ thuộc vào thành tích đạt được; ngoài ra, với những xuất bản phẩm có doanh thu lớn, hiệu quả cao thì sẽ có KPI đặc biệt). Tiếp tục hiện đại hóa môi trường làm việc; thường xuyên quan tâm, nắm bắt tình hình, lắng nghe ý kiến, tâm tư, nguyện vọng của cán bộ, biên tập viên. Khơi dậy và phát huy tinh thần cống hiến, dám nghĩ, dám nói, dám làm, dám chịu trách nhiệm, dám đương đầu với khó khăn của đội ngũ biên tập viên, đặc biệt là các biên tập viên trẻ. ♦

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t. 5, tr. 273-274.

2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập*, *Sdd*, t. 8, tr. 276-277.